

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Олег Олександрович ПОЛЯНСЬКИЙ,

*Науково-дослідний інститут
публічного права, м. Київ, Україна*

Сучасні виклики та загрози у сфері протидії торгівлі людьми потребують мобілізації різноманітних ресурсів, налагодження міжвідомчої взаємодії, розвитку національних та транснаціональних механізмів співпраці представників влади та інститутів громадянського суспільства. Внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 р., та повномасштабного вторгнення на територію України 24 лютого 2022 р. зросла кількість злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, на території України. Масове переміщення громадян з тимчасово окупованих територій та територій, на яких тривають бойові дії, пошук нового місця проживання, роботи, високий рівень конкуренції на ринку праці призвели до підвищення рівня уразливості громадян і виникнення ризику потрапляння в ситуацію, пов'язану з торгівлею людьми [1].

В цілому варто вести мову про те, що торгівля людьми – це грубе порушення фундаментальних прав і свобод людини, що набуває різноманітних форм: від трудової та сексуальної експлуатації до примусового жебрацтва, втягнення у злочинну діяльність та вилучення органів. Хоча Кримінальний кодекс України (ст. 149) визначає торгівлю людьми як злочин і передбачає суворе покарання, боротьба з цим явищем вимагає комплексного підходу та відповідної взаємодії органів публічної влади, правоохоронних органів та громадських інституцій. Доречно відмітити, що саме норми адміністративного права відіграють важливу роль в цьому процесі, оскільки регулюють діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування у профілактиці, виявленні та протидії торгівлі людьми.

Проблема полягає в тому, що адміністративно-правовий механізм протидії торгівлі людьми не завжди є достатньо ефективним. Існують певні прогалини у законодавчому регулюванні та практиці його застосування. Це стосується, зокрема, повноважень правоохоронних органів, соціальних служб та інших інституцій, які відповідають за виявлення та надання допомоги постраждалим. Відсутність чітких адміністративних процедур, належної координації між різними відомствами та недостатня поінформованість суспільства ускладнюють запобігання торгівлі людьми та захист прав постраждалих. Зазначені тільки актуалізує необхідність дослідження зазначеної проблематики.

Варто вказати, що законодавством закріплено, що торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само

вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином [2].

В цілому нормами чинного законодавства закріплюються та визначаються види торгівлі людьми, серед яких примусова праця, рабство, звичаї подібні до рабства, сексуальна експлуатація, використання у порнобізнесі, примусова вагітність, вилучення органів, проведення дослідів над людиною, використання у жебрацтві, втягнення в злочинну діяльність, використання у збройних конфліктах, усиновлення (удочеріння) з метою наживи, продаж дитини [3].

В межах досліджуємої проблематики, предметом наукового пошуку є діяльність органів публічної влади та правоохоронних органів, діяльність яких спрямована на протидію та запобігання торгівлі людьми через призму норм адміністративного права.

Отже, варто виокремити основні напрями адміністративно-правової діяльності органів публічної влади та правоохоронних органів:

1) профілактична діяльність (превенція), цей напрямок є найважливішим, оскільки його мета – не допустити вчинення правопорушення, що включає в себе: інформаційно-роз'яснювальну роботу, тобто проведення соціальних кампаній, лекцій та семінарів для підвищення обізнаності населення про ризики торгівлі людьми; ретельна перевірка діяльності суб'єктів, що надають послуги з працевлаштування за кордоном, туристичних компаній, що дозволяє запобігти використанню легальних компаній для приховування злочинної діяльності; вдосконалення міграційного контролю в частині посилення перевірок документів на кордоні для виявлення підозрілих ситуацій, пов'язаних з переміщенням вразливих осіб;

2) виявлення та припинення фактів торгівлі людьми. Саме на цьому етапі адміністративні повноваження уповноважених суб'єктів спрямовані на розкриття злочину та фіксації його обставин. Крім того, правоохоронні органи проводять перевірки, допити свідків та осіб, підозрюваних у причетності до торгівлі людьми. Важливу роль відіграють звернення громадян та інформація від громадських організацій;

3) захист та надання допомоги постраждалим. Особлива увага приділяється захисту прав жертв торгівлі людьми. Адміністративно-правовий механізм реалізується у забезпеченні отримання статусу постраждалого, що дозволяє особі отримати право на державну допомогу, соціальні виплати, медичні послуги та захист; органи соціальної політики допомагають жертвам повернутися до нормального життя, надаючи їм житло, психологічну підтримку та допомогу у працевлаштуванні тощо.

Отже, незважаючи на наявність законодавчої бази, існують певні проблеми, які знижують ефективність механізму: відсутність чіткої взаємодії між різними відомствами призводить до дублювання функцій або, навпаки, до прогалин у роботі; програми з протидії та допомоги постраждалим часто не отримують достатньої фінансової підтримки; недостатня підготовка кадрів та низький рівень знань про проблему серед населення.

В кінцевому підсумку можемо констатувати, що в умовах сучасних викликів, зокрема війни, посилення адміністративно-правового механізму запобігання та протидії торгів людьми є критично важливим для захисту прав і свобод людини в Україні. Його ефективність залежить від злагодженої роботи всіх органів публічної влади та правоохоронних органів, а також від постійного вдосконалення законодавства та підвищення обізнаності суспільства.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2025 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.06.2023 № 496-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/496-2023-%D1%80>.
2. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3739-17>.
3. Що таке торгівля людьми? Основні поняття та види експлуатації URL: <https://tairovska-gromada.gov.ua/news/1632136460/>